

JustitiedepartementetPolismyndigheten
Socialstyrelsen

Uppdrag till Polismyndigheten och Socialstyrelsen att stärka och utveckla arbetet med tillståndsprovning för skjutvapen

Regeringens beslut

Regeringen ger Polismyndigheten och Socialstyrelsen i uppdrag att inom sina respektive ansvarsområden stärka och utveckla arbetet med tillståndsprovning för skjutvapen avseende medicinsk lämplighet, vilket inkluderar hälso- och sjukvårdens anmälan av patienter som av medicinska skäl är olämpliga att inneha skjutvapen. Myndigheterna ska genomföra uppdraget i nära samverkan med varandra.

Polismyndigheten och Socialstyrelsen ska under genomförandet av uppdraget inhämta kunskap och erfarenheter från berörda myndigheter, kommuner, regioner, privata vårdgivare, Sveriges Kommuner och Regioner, professionsföreningar, organisationer inom det civila samhället såsom Svenska jägareförbundet, Jägarnas riksförbund och Svenska skyttesportförbundet samt andra aktörer som myndigheterna bedömer är relevanta.

Polismyndigheten och Socialstyrelsen ska senast den 30 september 2025 lämna en gemensam delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Justitiedepartementet, med kopia till Socialdepartementet). Delredovisningen ska innehålla resultatet av en gemensam kartläggning och en tidsplan för de åtgärder som myndigheterna, enskilt och gemensamt, avser att vidta inom ramen för det fortsatta arbetet.

Polismyndigheten och Socialstyrelsen ska senast den 30 november 2026 lämna separata slutredovisningar av sina respektive delar i uppdraget till Regeringskansliet (Justitiedepartementet, med kopia till

Socialdepartementet). Av myndigheternas slutredovisningar ska vidtagna åtgärder samt eventuella behov av fortsatta utvecklingsinsatser framgå, och inkludera hur Polismyndigheten och Socialstyrelsen, enskilt och gemensamt, kan stödja ett sådant utvecklingsarbete. De insatser som vidtas ska vara proportionerliga och ändamålsenliga och inte försämra möjligheterna för den enskilde att beredas nödvändig vård. I det fall författningsändringar föreslås ska myndigheterna redovisa konsekvenserna i enlighet med förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

För uppdraget får Socialstyrelsen använda 4 000 000 kronor under 2025 som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2025 uppförda anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri, anslagsposten 3 Till Kammarkollegiets disposition. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2025. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2026 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Regeringen beräknar att avsätta medel för uppdragets genomförande även under 2026, under förutsättning att riksdagen har anvisat medel för det aktuella anslaget.

Skälen för regeringens beslut

Den fruktansvärda massskjutningen i Örebro den 4 februari 2025 där flera personer dödades och skadades aktualiserar frågor kring reglerna och tillämpningen av reglerna för tillstånd för att inneha skjutvapen, särskilt vad gäller att säkerställa att personer som av medicinska skäl är olämpliga att inneha skjutvapen inte har vapentillstånd.

Reglerna om vapeninnehav handlar om avvägningar mellan samhällets intresse av att förebygga brott och olyckor med skjutvapen och intresset av att enskilda personer och organisationer i befogade fall ska ha möjlighet att inneha skjutvapen. Bestämmelser om skjutvapen, vissa föremål som i lagen jämföras med skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin finns i vapenlagen (1996:67). Enligt bestämmelserna i vapenlagen får en enskild person meddelas tillstånd av Polismyndigheten att inneha ett skjutvapen endast om den enskilde behöver vapnet för ett godtagbart ändamål. Tillstånd

att inneha skjutvapen får meddelas endast om det skäligen kan antas att vapnet inte kommer att missbrukas. Vid Polismyndighetens prövning av en ansökan om att få inneha vapen görs även en bedömning av om sökanden är lämplig att inneha ett sådant vapen som ansökan avser.

I betänkandet En ändamålsenlig vapenlagstiftning (SOU 2024:31) som överlämnades till regeringen i maj 2024 föreslås en ny bestämmelse i vapenlagen där det framgår dels att en lämplighetsprövning ska göras, dels vilka omständigheter som ska beaktas vid en sådan bedömning, exempelvis vissa medicinska omständigheter. Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet och regeringen kommer att återkomma med en lagrådsremiss.

Polismyndigheten ska enligt 6 kap. 1 § vapenlagen återkalla ett tillstånd att inneha skjutvapen bl.a. om tillståndshavaren visat sig vara olämplig att inneha skjutvapen. En förutsättning för att Polismyndigheten ska kunna göra en korrekt bedömning av en persons lämplighet att inneha vapen är att myndigheten har tillgång till nödvändig information om personen i fråga.

Enligt 6 kap. 6 § vapenlagen ska en läkare som bedömer att en patient av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen omedelbart anmäla detta till Polismyndigheten. Anmälan behöver inte göras om det med hänsyn till omständigheterna står klart för läkaren att patienten inte har tillstånd att inneha skjutvapen. Anmälningsskyldigheten gäller även i fråga om en person som genomgår rättspsykiatrisk undersökning eller utredning enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.

Anmälningsskyldigheten omfattar, sedan 2006, alla typer av medicinska skäl, vilket förutom vissa psykiska sjukdomar eller tillstånd även inkluderar bl.a. vissa former av missbruk, demens och vissa neurologiska sjukdomar. Syftet med anmälningsskyldigheten är att förhindra missbruk, olyckshändelser och brottslig verksamhet med hjälp av legala vapen. Bestämmelsen om läkares anmälningsskyldighet i vapenlagen syftar till att ge Polismyndigheten underlag för att kunna pröva frågan om en person av medicinska skäl är olämplig att inneha skjutvapen. I ovan nämnda betänkande föreslås att den anmälningsskyldighet som läkare har idag även fortsättningsvis ska komma till uttryck i vapenlagen.

Det är angeläget att säkerställa en god efterlevnad av gällande regelverk och att anmälningar sker i den utsträckning som bestämmelsen i vapenlagen

föreskriver. Detta kräver i sin tur att Polismyndigheten har tillgång till relevant underlag för sin lämplighetsprövning. Mot den bakgrunden finns det anledning att kartlägga hur hälso- och sjukvårdens anmälningsskyldighet fullgörs, vidta åtgärder för att säkerställa att anmälningar sker i den utsträckning som bestämmelsen i vapenlagen föreskriver samt genomföra andra insatser för att stärka och utveckla arbetet med tillståndsprövning för skjutvapen avseende medicinsk lämplighet.

Närmare om uppdraget

Inom ramen för uppdraget att stärka och utveckla arbetet med tillståndsprövning för skjutvapen avseende medicinsk lämplighet och hälso- och sjukvårdens anmälan av patienter som av medicinska skäl är olämpliga att inneha skjutvapen ska Polismyndigheten och Socialstyrelsen gemensamt och enskilt stärka och utveckla arbetet.

Polismyndigheten och Socialstyrelsen ska gemensamt

- kartlägga hur Polismyndigheten prövar medicinsk lämplighet inom ramen för tillståndsärenden och hur anmälningsskyldigheten i hälso- och sjukvården fullföljs, vilket inkluderar att redovisa och analysera statistik samt lyfta utmaningar och goda exempel,
- se över och göra en bedömning av behov av ändrade föreskrifter inom området inom respektive myndighets ansvarsområde för att säkerställa att personer som av medicinska skäl är olämpliga att inneha skjutvapen inte har vapentillstånd, inbegripet behov av rättslig vägledning, och
- se över behovet av kunskapsstöd till hälso- och sjukvården respektive Polismyndighetens handläggare i frågan.

Inom ramen för uppdraget ska Polismyndigheten, avseende medicinsk lämplighet att inneha skjutvapen, baserat på resultaten från kartläggningen

- vid behov justera relevanta föreskrifter, rättsliga vägledningar och kunskapsstöd för att säkerställa att personer som av medicinska skäl är olämpliga att inneha skjutvapen inte har vapentillstånd,
- åtgärda andra eventuella brister i myndighetens handläggning av tillstånd respektive återkallelse av tillstånd att inneha vapen, särskilt vad avser att säkerställa att anmälningar som inkommer från hälso- och sjukvården omhändertas på ett lämpligt sätt,

- särskilt analysera vilket underlag myndigheten regelmässigt har tillgång till vid lämplighetsbedömningen och hur eventuella brister kan åtgärdas, och
- föra dialog med jakt- och skytteorganisationer och lämna förslag på hur samverkan kan förbättras vad avser arbetet med att säkerställa att personer som av medicinska skäl är olämpliga att inneha skjutvapen inte har vapentillstånd.

Inom ramen för uppdraget ska Socialstyrelsen, baserat på resultaten från kartläggningen

- vid behov uppdatera föreskrifterna om anmälan av patienter som av medicinska skäl är olämpliga att inneha skjutvapen (SOSFS 2008:21) och tillhörande rättslig vägledning,
- ta fram kunskapsstöd till hälso- och sjukvården i syfte att bl.a. öka hälso- och sjukvårdens kunskap om anmälningskyldigheten, hur denna bör fullgöras samt hur de medicinska skäl som gör en person olämplig att inneha skjutvapen enligt 6 kap. 6 § vapenlagen bör bedömas, och
- sprida och kommunicera resultatet av arbetet till berörda verksamheter och aktörer på ett målgruppsanpassat och verksamhetsnära sätt.

Vid genomförandet av uppdraget ska de erfarenheter och utvecklingsbehov som framgår av såväl tidigare som pågående relevanta uppdrag och utredningar inom området tas tillvara. Vidare ska erfarenheter inom Norden, EU och internationellt, vid behov, på lämpligt sätt uppmärksammas.

När uppdraget utförs ska funktionshinderspersion respektive jämställdhetsperspektivet, särskilt de jämställdhetspolitiska delmålen om jämställd hälsa och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, genomgående beaktas. I enlighet med det ska eventuell statistik som presenteras inom ramen för uppdraget så långt som möjligt redovisas könsuppdelad.

På regeringens vägnar

Gunnar Strömmer

Johanna Granfors

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevision, SAM
Socialdepartementet/HC, SL, SOF
Finansdepartementet/BA, K, SFÖ
Utbildningsdepartementet/GV
Arbetsmarknadsdepartementet/JÄM
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/LB FJR
Förvaltningsavdelningen/EKA
Kammarkollegiet
riksdagens justitieutskott
riksdagens socialutskott
Jägarnas riksförbund
Svenska jägareförbundet
Svenska skyttesportförbundet
Sveriges Kommuner och Regioner